

ХУЛОСАИ

шурои диссертатсионии 6D.КОА-117-и назди Донишгоҳи байналмилалӣ забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯи ихтисос (қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26.06.2023, №295)

Парвандаи аттестатсионӣ № _____

Қарори шурои диссертатсионӣ аз 3.10.2026, №40

Барои сазовор донистани Давлатзода Муслим Сайбурҳон ҷиҳати таълифи диссертатсия дар мавзӯи “Таҳлили вижагиҳои истифодаи аломатҳои китобат дар забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ” барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯи ихтисос.

Диссертатсияи Давлатзода Муслим Сайбурҳон дар мавзӯи “Таҳлили вижагиҳои истифодаи аломатҳои китобат дар забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ” барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯи ихтисоси 6D021300 – Забоншиносӣ (6D021310 – Забоншиносии типологӣ ва муқобилавӣ) дар ҷаласаи шурои диссертатсионии 6D.КОА-117-и назди Донишгоҳи байналмилалӣ забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода (734019, шаҳри Душанбе, кӯчаи Муҳаммадиев 17/6: фармоиши Комиссияи олии аттестатсионӣ назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 2-юми феввали соли 2026, таҳти №53/шд) аз 24-уми июли соли 2026, суратмаҷлиси №28 ба ҳимоя қабул гардидааст.

Давлатзода Муслим Сайбурҳон 9-уми майи соли 1994 дар ноҳияи Мир Сайид Алиӣ Ҳамадонӣ ба дунё омадааст. Соли 2012 мактаби миёнаи умумии №42-и ноҳияи Мир Сайид Алиӣ Ҳамадонӣ ва соли 2016 Донишқадаи давлатии забонҳои Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода (айни ҳол Донишгоҳи байналмилалӣ забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода)-ро аз рӯи ихтисоси забони фаронсавӣ (минтақашинос) хатм намудааст. Номбурда соли 2018 шӯъбаи магистратураи Донишқадаи давлатии забонҳои Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзодаро аз рӯи ихтисоси омӯзгори забони англисӣ хатм намудааст.

Давлатзода Муслим Сайбурҳон бо фармоиши ректори Донишқадаи давлатии забонҳои Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода аз 17.09.2019, №134 ба ҳайси докторанти фалсафа (PhD), доктор аз рӯи ихтисоси кафедраи филологияи англис қабул шуда, онро соли 2022 хатм намудааст.

Мавзӯи диссертатсияи Давлатзода Муслим Сайбурҳон дар шурои олимони Донишқадаи давлатии забонҳои Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода аз 28 ноябри соли 2019, №4/4-3 тасдиқ гардидааст.

Рохбари илмий Давлатзода Муслим Сайбурхон – номзади илмҳои филологӣ, дотсент, декани факултети равияи омӯзгории забони англисии Донишгоҳи байналмилалӣ забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода Мусоямзода Зубайдулло Муминшо мебошад.

Диссертатсияи Давлатзода Муслим Сайбурхон дар мавзӯи “Таҳлили вижагиҳои истифодаи аломатҳои китобат дар забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ” барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯи ихтисоси 6D021300 – Забоншиносӣ (6D021310 – Забоншиносии типологӣ ва муқобилавӣ) дар ҷаласаи кафедраҳои забоншиносии муқоисавӣ ва тарҷумашиносии филологияи англиси Донишгоҳи байналмилалӣ забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода аз 29-уми апрели соли 2026, суратҷаласаи №9 баррасӣ, муҳокима ва ба ҳимоя пешниҳод шудааст.

Муқаррризони расмӣ: Азимова Матлюба Нуриддиновна – доктори илмҳои филологӣ, профессори кафедраи типология ва забоншиносии муқоисавӣ Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобоҷон Ғафуров ва Туйғунов Носир Ҳақбердиевич – номзади илмҳои филологӣ, дотсент, мудир кафедраи забонҳои хориҷии Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон ба номи Шириншох Шохтемур ба диссертатсия тақризи мусбат пешниҳод намудаанд.

Муассисаи пешбар – Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав дар тақризи мусбати худ, ки аз ҷониби мудир кафедраи назария ва типологияи забони англисӣ, номзади илмҳои филологӣ Олматова Шарофат Сафаралиевна ва эксперт – номзади илмҳои филологӣ, саромӯзгори кафедраи мазкур Кабиров Лутфулло Абдусаломович, котиби илмӣ ҷаласа – омӯзгори ҳамин кафедра Муродов Исмоил Саидович тасдиқ гардида, бо имзои муҳри ректори муассиса, доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор Қурбонзода Маҳмадалӣ Раҳмат пешниҳод шудааст, қайд менамояд, ки диссертатсияи Давлатзода Муслим Сайбурхон дар мавзӯи “Таҳлили вижагиҳои истифодаи аломатҳои китобат дар забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ” ба талаботи бандҳои 31, 33-35-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ шудааст, мувофиқ буда, муаллифи он барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯи ихтисоси 6D021300 – Забоншиносӣ (6D021310 – Забоншиносии типологӣ ва муқобилавӣ) сазовор мебошад.

Муқарризони ва муассисаи пешбар бо назардошти муқаррароти бандҳои 67-70 ва 74-75-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ шудааст, интиҳоб ва таъин гардидаанд. Интиҳоби муқарризони расмӣ ва муассисаи пешбар бо он асоснок мегардад, ки онҳо мутахассисони бевоситаи

соҳаи забоншиносӣ буда, дар корҳои илмӣ таҳқиқотӣ ғаёлона иштирок менамоянд ва дар ин самт асару мақолаҳои зиёде таълиф кардаанд, ки мазмуну муҳтавои онҳо ба мавзӯи диссертатсияи мазкур иртибот доранд.

Вобаста ба мавзӯи диссертатсия доктараб 13 мақолаи илмӣ ба нашр расонидааст, ки аз ин номгӯй 4 мақола дар маҷаллаҳои тақризшавандаи ба феҳристи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон шомилбуда ба ҷоп расидаанд. Маводди интишоргардида нуктаҳои асосӣ, натиҷаҳо ва мазмунҳои диссертатсияро инъикос намуда, саҳми шахсии муаллифро собит менамоянд.

ИНТИШОРОТ АЗ РҶҲИ МАВЗҶИ ДИССЕРТАТСИЯ

I. Таълифоти муаллиф дар маҷаллаҳои илмӣ тақризшавандаи шомили феҳристи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон:

[1-М]. Давлатов, М.С. Назарияҳо оид ба таърих ва рушди аломатҳои китобатӣ дар забоншиносии муосир [Матн] / М.С. Давлатов // Паёми Донишгадаи забонҳо. Силсилаи илмҳои филологӣ, педагогӣ ва таърих. – Душанбе, 2020. – № 4 (40). – С. 71-75.

[2-М]. Давлатов, М.С. Таҳлили маъноӣ – луғавии пунктуатсия дар забоншиносӣ [Матн] / М.С. Давлатов // Паёми Донишгоҳи омӯзгорӣ. – Душанбе, 2022. – № 5. (100). – С. 141-144.

[3-М]. Давлатов, М.С., Мусоямов, З.М. Ташаккули назарияи аломатҳои китобат ва тамоюлоти асосии он дар забоншиносии муосир [Матн] / М.С. Давлатов, З.М. Мусоямов // Паёми Донишгоҳи забонҳо. Силсилаи илмҳои филологӣ, педагогӣ ва таърих. – Душанбе, 2023. – № 4. (52). – С. 41-47.

[4-М]. Давлатов, М.С. Корбурди аломатҳои китобат дар забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ: умумият ва фарқият [Матн] / М.С. Давлатов // Паёми Донишгоҳи забонҳо. Силсилаи илмҳои филологӣ, педагогӣ ва таърих. – Душанбе, 2023. – № 1 (49). – С. 75-81.

II. Мақола ва фишурдаи интишорот дар маҷмуаҳои дигар:

[5-М]. Давлатов, М.С. Корбурди аломатҳои китобат дар забони тоҷикӣ [Матн] / М.С. Давлатов // Маводди конференсияи илмӣ-амалӣ дар мавзӯи “Масъалаҳои мубрами назария ва амалияи таҳқиқот дар соҳаи забоншиносӣ”. – Душанбе, 2022. – С. 244-247.

[6-М]. Давлатов, М.С. Истифодаи аломатҳои китобат дар забони англисӣ [Матн] / М.С. Давлатов // Маводди конференсияи ҷумҳуриявӣ илмӣ-амалӣ дар мавзӯи “Масъалаҳои мубрами забоншиносии муқоисавӣ

забонҳои Аврупоӣ ва омӯзиши онҳо дар шароити муосир”. – Душанбе, 2024. – С. 111-114.

[7-М]. Давлатов, М.С. Таърихи ташаккул ва рушди хат ва пунктуатсия дар забоншиносӣ [Матн] / М.С. Давлатов // Маводди конференсияи байналмилалӣ илмӣ-амалӣ дар мавзӯи “Ҷанбаҳои лингвистикӣ муқоисавӣ омӯзиш ва тадриси забонҳои хориҷӣ дар шароити бисёрфарҳангии таҳсилот”. – Душанбе, 2021. – С. 299-322.

[8-М]. Давлатов, М.С. Аломатҳои китобат ва масъалаҳои таълими онҳо аз назари муҳаққиқон [Матн] / М.С. Давлатов // Маводди конференсияи байналмилалӣ илмӣ-амалӣ дар мавзӯи “Рушди забони адабии тоҷик дар замони истиқлол: Мушкилот ва дурнамо”. – Душанбе, 2022. – № 1. – С. 300-305.

[9-М]. Давлатов, М.С. Чанд мулоҳиза дар атрофи маъноӣ луғавӣ ва истилоҳӣ “Пунктуатсия” [Матн] / М.С. Давлатов // Маҷаллаи илмӣ. Осиё ва Аврупо. – Душанбе, 2022. – С. 164-168

[10-М]. Давлатов, М.С. Забоншиносии муосир ва рушди аломатҳои китобат [Матн] / М.С. Давлатов // Маводди конференсияи байналмилалӣ илмӣ-амалӣ дар мавзӯи “Филологияи шарқ: Пажӯҳиши забоншиносӣ, равишҳои адабӣ ва тарҷуманшиносӣ. – Душанбе, 2023. – С. 43-46

[11-М]. Давлатов, М.С. Истифодаи аломатҳои китобат дар забони тоҷикӣ ва англисӣ / [Матн] // Маводди конференсияи байналмилалӣ илмӣ-амалӣ дар мавзӯи “Аҳамияти омӯзиши забонҳои романӣ-германӣ дар равишҳои ҷаҳонишавӣ ва вазъи омӯзиши онҳо дар Тоҷикистон”. – Душанбе, 2025. – С. 173-178.

[12-М]. Давлатов, М.С. Таҳлил ва таснифи пунктуатсия дар забоншиносии муосир [Матн] / М.С. Давлатов // Маводди конференсияи байналмилалӣ илмӣ-амалӣ “Масъалаҳои мубрами методикаи таълими забонҳо: тадқиқи методҳои муосир ва технологияҳои педагогӣ”. – Душанбе, 2026. – С. 365-367.

[13-М]. Давлатов, М.С. Таҳлили муқоисаи аломатҳои китобат дар забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ [Матн] / М.С. Давлатов // Маводди конференсияи илмӣ-амалӣ ҷумҳуриявӣ бахшида ба амалигардонии “Барномаи давлатии тақмили таълим ва омӯзиши забонҳои русӣ ва англисӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030”. – Душанбе, 2025. – С. 84-89.

Ба автореферати диссертатсия аз ҷониби муҳаққиқони зерин ба шурои диссертатсионӣ тақризҳо пешниҳод гардидаанд:

1. Тақризи доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯи ихтисос, муаллими калони кафедраи забони англисӣ ва типологияи муқоисавӣ Донишгоҳи

миллии Тоҷикистон Алимов Фирдавс Худойдодович мусбат буда, ба автореферат се эрод манзур намудааст:

1. Дар таҳқиқ истифодаи аломатҳои китобат аз ҷиҳатҳои гуногун баррасӣ шудааст. Ба назари мо, агар вазифаҳои асосии ҳар як аломати китобат бо мисолҳои бештар ва равшантар нишон дода мешуданд, баъзе хулосаҳои таҳқиқ барои хонанда боз ҳам фаҳмотар мегардиданд.

2. Азбаски таҳқиқ хусусияти муқоисавӣ дорад, истифодаи маводди бештари мисолӣ аз забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ метавонист фарқият ва умумиятҳои байни ду низоми пунктуатсиониро боз ҳам равшантар нишон диҳад.

3. Дар автореферат ба истифодаи аломатҳои китобат дар шаклҳои нави муоширати электронӣ низ таваҷҷуҳ шудааст. Ба назари мо, ин масъала метавонист бо мисолҳои бештар аз матнҳои электронӣ ва шабакаҳои иҷтимоӣ муфасссалтар баррасӣ шавад.

2. Тақризи номзади илмҳои филологӣ, дотсенти кафедраи забонҳои хориҷӣ ва робитаҳои байнифарҳангии Донишгоҳи байналмилалӣ Сайёҳӣ ва соҳибкорӣ Тоҷикистон Алиев Султон Маҳмадшарифович мусбат буда, ба автореферат се эрод пешниҳод намудааст:

1. Дар рафти таҳлили зербобҳои боби аввали автореферат, аз назари муаллифони гуногун мисолҳои зиёд оварда шудаанд (саҳ. 18, 19, 22), ки дар диссертатсия дигар китобу дастурҳо низ ҳастанд ва ҳеҷ зарурате дар автореферат овардани онҳо нест;

2. Ҳангоми таҳқиқ муҳаққиқ фикру андешаҳои назарии пажуҳишгарони соҳаи забоншиносӣ (забоншиносӣ) баён намуда, аз ҷи сабаб бошад, мулоҳизаҳои назарии таҳқиқоти ҳудро кам баён намудааст;

3. Муаллиф ҳангоми навиштани автореферат ба баъзе ғалатҳои имлоӣ, техникӣ ва китобатӣ роҳ додаст.

3. Тақризи номзади илмҳои филологӣ, дотсенти кафедраи забонҳои Шарқи Донишгоҳи давлатии омӯзгорӣ Тоҷикистон ба номи Садриддин Айнӣ – Асламов Ҳикматулло Акбархонович мусбат буда, ба автореферат ду эрод манзур намудааст:

1. Аввалан, дар таҳқиқоти минбаъда масъалаи басомади истифодаи аломатҳои китобат дар матнҳои гуногуни ҳар ду забон метавонад ба таври оморӣ низ баррасӣ гардад. Чунин муносибат имкон медиҳад, ки хулосаҳои муқоисавӣ на танҳо бар асоси мисолҳои алоҳида, балки бо таъба ба маводди васеи забонӣ асоснок карда шаванд.

2. Дуюм, ба назари мо, чудо намудани хусусиятҳои аломатҳои китобат аз рӯйи сабк ва жанри матн метавонад натиҷаҳои таҳқиқро боз ҳам пурратар намояд. Қоидаҳои умумии аломатҳои китобат дар матнҳои илмӣ, бадеӣ, расмӣ ва матбуотӣ метавонанд бо баъзе хусусиятҳои услубӣ фарқ кунанд.

Муқарризон дар баробари муайян намудани баъзе эроду норасоииҳои автореферати диссертатсия (шаклҳои тоҷикӣ ва русӣ) аҳамияти ҷанбаҳои назариявӣ амалӣ ва навоариҳои рисолаи илмӣ, инчунин, дастовардҳои илмӣ муаллифи диссертатсияро таъкид карда, ўро барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯйи ихтисоси 6D021300 – Забоншиносӣ (6D021310 – Забоншиносии типологӣ ва муқобилавӣ) сазовор донистаанд.

Шурои диссертатсионӣ қайд менамояд, ки аз тарафи докталаби дараҷаи илмӣ дар асоси иҷро кардани таҳқиқи илмӣ чунин қарор анҷом дода шуданд:

– унвонҷӯ Давлатзода Муслим Сайбурҳон бори нахуст таҳлили вижагиҳои хоси истифодаи аломатҳои китобатро дар забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ пешниҳод намуда, дар равиши таҳлил хусусиятҳои истифодаи аломатҳои китобат дар забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ, гурӯҳбандӣ намудааст;

– дар диссертатсия масъалаҳои назариявӣ ва амалии пунктуатсия, хусусиятҳои сохтори маъноии онҳо ба роҳ монда шуда, нақши аломатҳои китобат дар асоси таҳлили қарорҳои илмӣ муҳаққиқони ватанӣ хориҷӣ мавриди таҳқиқу баррасӣ қарор гирифтаанд;

– баррасӣ ва таҳлили маводди забонии забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ вобаста ба хусусиятҳои истифодаи аломатҳои китобат собит карда шудаанд;

– таҳияи тасаввуроти мукамал оид ба хусусиятҳои сохторӣ, маъноӣ ва функционалии аломатҳои китобат дар забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ мавриди омӯзиш ва таҳқиқ қарор гирифтааст;

– дар таҳқиқот масъалаҳои назариявӣ ва амалии пунктуатсия, хусусиятҳои сохтори маъноии онҳо, вазифаҳои функционалӣ ва нақши онҳо дар ташаккули нутқи хаттӣ муқаррар карда шудааст;

– дар асоси маводди ду забон умумият ва тафовути қарорҳои аломатҳои китобат муайян карда шуда, хусусиятҳои хоси низоми пунктуатсионии забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ мушаххас гардидаанд.

Асоси назариявии таҳқиқоти мазкурро дастовардҳои забоншиносии муосир дар самти омӯзиши назарияи забон, пунктуатсия, нахв, услубшиносӣ ва забоншиносии муқоисавӣ ташкил медиҳанд. Дар равиши таҳқиқ ба назарияҳо ва андешаҳои илмӣ муҳаққиқони ватанӣ ва хориҷӣ, ки масъалаҳои пайдоиш, ташаккул, вазифаҳои сохторӣ, маъноӣ ва функционалии аломатҳои китобатро мавриди омӯзиш қарор додаанд, таъя

карда шудааст. Дар таҳқиқ аз корҳои илмӣ муҳаққиқони хориҷӣ, аз ҷумла, Н.С. Валгина, Д.Э. Розентал, М.И. Фомина, А.Б. Шапиро, В.А. Добромислов, Г.П. Фирсов, А.В. Текучев, А.Ф. Ломизов, А.В. Дудников, инчунин, аз таҳқиқоти олимони тоҷик: А. Эшонҷонов, С. Шербоев, Ғ. Маликов, Х. Хусейнов, Д. Хоҷаев, Ш. Кабиров, Ш. Каримов, Т. Шокиров, Б. Камолитдинов, Ғ. Камолова ва дигарон истифода шудааст.

Асосҳои методологии таҳқиқро усулҳои умумӣ ва махсуси таҳқиқи забоншиносӣ ташкил медиҳанд. Дар раванди таҳлил аз усулҳои таҳлили илмӣ, тавсифӣ, муқоисавӣ, муқоисавӣ-таърихӣ, таҳлили сохторӣ ва таҳлили ҷузъӣ истифода шудааст. Истифодаи маҷмуи усулҳои мазкур имкон фароҳам овард, ки хусусиятҳои умумӣ ва фарқкунандаи низоми аломатҳои китобат дар забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ ба таври ҳамаҷониба муайян карда шаванд. Маводди назариявӣ ва амалии таҳқиқ барои муайян намудани ҷойгоҳи аломатҳои китобат дар низоми забон, шарҳи вазифаҳои онҳо дар ташкили матн ва таҳлили муқоисавии корбурди онҳо дар забонҳои гуногунсохтор заминаи илмӣ фароҳам овардааст.

Аҳаммияти назариявии таҳқиқоти мазкур дар он ифода меёбад, ки натиҷаҳои бадастомада барои тавсеаи назарияи пунктуатсия, амиқтар омӯختани хусусиятҳои сохторӣ, маъноӣ ва функционалии аломатҳои китобат дар забонҳои гуногунсохтор ва рушди минбаъдаи забоншиносии муқоисавӣ мусоидат менамоянд. Натиҷаҳои таҳқиқ метавонанд ҳамчун заминаи илмӣ барои омӯзиши масъалаҳои марбут ба низоми хат, ташкили матн, муносибатҳои нахвӣ ва воситаҳои ифодаи маъно дар забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ истифода шаванд. Маводди таҳқиқот барои таҳияи корҳои илмӣ минбаъда дар самти забоншиносии муқоисавӣ, типологияи забонҳо, услубшиносӣ ва тарҷумашиносӣ аҳаммияти назариявӣ дорад. Ҳамчунин, натиҷаҳои бадастомада метавонанд ҳангоми таҳияи дастурҳои таълимӣ, маводди методӣ ва курсҳои махсус оид ба пунктуатсия ва таҳлили муқоисавии забонҳо истифода шаванд. Аҳаммияти амалии таҳқиқ дар он зоҳир мегардад, ки натиҷаҳои он метавонанд дар раванди таълими забони тоҷикӣ ва англисӣ, омӯзиши услубшиносӣ, таҳрири адабӣ, тарҷума, ҳуҷҷатнигорӣ ва такмили маҳорати хаттии донишҷӯён мавриди истифода қарор гиранд. Маводди таҳқиқ барои таҳияи маҷмуаҳои машқҳо оид ба пунктуатсияи муқоисавӣ, дастурҳои таълимӣ, луғатҳои дузабона ва дигар маводди ёрирасони таълимӣ замина фароҳам меорад.

Кори диссертационии мазкур як қатор масъалаҳои назариявӣ ва амалии аломатҳои китобатро дар забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ фаро гирифтааст. Муаллиф зимни таҳқиқ умумият ва тафовутҳои истифодаи аломатҳои китобатро дар забонҳои муқоисашаванда бо мисолҳои мушаххас нишон

додааст. Вобаста ба ин, муаллиф тавсияҳои зеринро оид ба истифодаи амалии натиҷаҳои таҳқиқ пешниҳод менамояд:

- натиҷаҳои таҳқиқи аломатҳои китобат метавонанд ҳамчун маводди муътамад дар раванди таълими забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ истифода шаванд;

- маводди диссертатсия барои таҳияи дастуру роҳнамоҳо дар самти аломатҳои китобат метавонанд ба кор бурда шуда, барои таҳқиқи минбаъда дар забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ ҳамчун замина хизмат мекунанд;

- натиҷаҳои таҳқиқ барои баланд бардоштани донишҳои забони донишҷӯёни ихтисосҳои омӯзгорӣ ва тарҷумонии забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ ҳамчун маводди иловагӣ хизмат мекунанд.

Этимоднокии натиҷаҳои таҳқиқ бо саҳеҳӣ ва муътамадии маълумоти илмӣ, кофӣ будани маводди таҳқиқ, фарогирии маводди назариявӣ ва амалии марбут ба аломатҳои китобати забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ, истифодаи усулҳои мувофиқ ва муосири таҳлили забоншиносӣ, таҳлили муқоисавии низоми аломатҳои китобатӣ ва хусусиятҳои қорбурди онҳо дар забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ, қоркарди илмӣ ва муназзами натиҷаҳо, инчунин, теъдод ва муҳтавои интишороти илмӣ муаллиф асоснок мегардад.

Хулосаҳо ва тавсияҳои пешниҳодшуда дар заминаи таҳлили амиқ ва ҳамаҷонибаи таҳқиқоти назариявӣ ва амалии марбут ба низоми аломатҳои китобатӣ, вазифа ва хусусиятҳои истифодаи онҳо дар забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ, меъёрҳои истифодаи аломатҳои китобатӣ, инчунин, монандиҳо ва фарқиятҳои қорбурди онҳо дар ду забон таҳия шудаанд. Этимоднокии натиҷаҳо, ҳамчунин, бо мутобиқати хулосаҳои таҳқиқ ба маводди воқеии забонӣ, истифодаи сарчашмаҳои илмӣ этимоднок ва асоснокии назариявӣ амалии пешниҳодҳои муаллиф таъмин мегардад.

Дар раванди таҳқиқ маҷмуи усулҳои илмӣ забоншиносӣ, аз ҷумла, усулҳои тавсифӣ, таҳлилий, муқоисавӣ, муқобалавӣ ва ҷузъӣ, вобаста ба мақсаду вазифаҳои пешгузошташуда мавриди истифода қарор гирифтаанд. Ба қор гирифтани ин усулҳо барои муайян намудани хусусиятҳои сохторӣ, маъноӣ ва вазифавии аломатҳои китобат, таҳлили нақш ва аҳаммияти онҳо дар ташаккули сохтори ҷумла ва матн, инчунин, муайян намудани хусусиятҳои умумӣ ва фарқкунандаи низоми китобатии забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ замина фароҳам овардааст.

Натиҷаҳои таҳқиқ, хулосаҳои илмӣ ва тавсияҳои пешниҳодшуда дар асоси омузиши фарогир ва таҳлили маводди назариявӣ ва амалии марбут ба низоми аломатҳои китобат дар забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ асоснок гардидаанд. Дар ҷараёни таҳқиқ хусусиятҳои истифодаи аломатҳои китобат, вазифаҳои онҳо дар сохтори ҷумла ва матн, инчунин, монандиҳо ва

тафовутҳои меъёрҳои китобатии ду забон мавриди баррасӣ қарор гирифтаанд. Хулосаҳо ва пешниҳодҳои таҳқиқ дорои аҳамияти назариявӣ амалӣ буда, метавонанд дар омузиш ва таҳқиқи минбаъдаи масъалаҳои китобат ва забоншиносии муқоисавӣ истифода шаванд.

Дар маҷмӯъ, эътимоднокии натиҷаҳои диссертатсия бо саҳеҳӣ ва муътамадии сарчашмаҳои истифодашуда, мувофиқати интиҳоби маводди таҳқиқ ба мақсад ва вазифаҳои диссертатсия, истифодаи мақсадноки усулҳои илмӣ, таҳлили ҳамаҷонибаи маводди воқеии забонӣ ва коркарди илмии натиҷаҳои бадастомада таъмин мегардад. Инчунин, интишори натиҷаҳои асосии таҳқиқ дар шакли корҳои илмӣ ва мутобиқати хулосаҳои пешниҳодшуда ба маводди таҳлилшуда барои тасдиқи асоснокии илмии натиҷаҳои диссертатсия заминаи зарурӣ фароҳам меорад.

Саҳми шахсии муҳаққиқ, пеш аз ҳама, дар муайян намудани дараҷаи омузиши низоми аломатҳои китобат дар забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ, таҳлили назарияҳои мавҷудаи китобатшиносӣ, муайян ва гурӯҳбандӣ намудани навъҳои аломатҳои китобат ва вазифаҳои онҳо, инчунин, баррасии хусусиятҳои сохторӣ, маъноӣ ва функционалии аломатҳои китобат ифода меёбад. Муаллиф самтҳои асосии таҳқиқи минбаъдаи масъалаҳои марбут ба низоми китобат, хусусиятҳои истифодаи аломатҳои китобат дар сохторҳои гуногуни нахвӣ ва нақши онҳоро дар ташаккули маъноӣ ҷумла ва матн муайян намуда, хусусиятҳои қорбурди онҳоро дар забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ мавриди таҳлилу баррасии ҳамаҷониба қарор додааст.

Ҳамчунин, диссертант бо таъя ба маводи ғаровони илмии забоншиносон ва пажӯҳишҳои марбут ба китобатшиносӣ, мабдаҳои асосии истифодаи аломатҳои китобат, хусусиятҳои интиҳоби аломатҳои мувофиқ дар сохторҳои гуногуни забонӣ ва омилҳои таъсиррасон ба қорбурди онҳо дар забонҳои тоҷикӣ ва англисиро муайян ва таҳлил намудааст. Дар натиҷаи таҳқиқ хусусиятҳои умумӣ ва фарқкунандаи низоми аломатҳои китобатии ду забон муайян гардида, нақши онҳо дар ифодаи муносибатҳои нахвӣ, маъноӣ ва услубӣ ба таври муқоисавӣ мавриди омӯзиш қарор гирифтааст.

Интиҳоб, таҳия ва таҳқиқи масъалаи диссертатсионӣ аз ғайрияти мустақилонаи илмӣ-таҳқиқотии муаллиф шаҳодат дода, саҳми шахсии ӯро дар ҷамъоварӣ ва таҳлили маводди назариявӣ амалии марбут ба аломатҳои китобат дар забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ равшан месозад. Муаллиф бо омӯзиши сарчашмаҳои илмӣ ва маводди воқеии забонӣ хусусиятҳои ташаккул ва рушди низоми аломатҳои китобат, навъҳои асосии онҳо, вазифаҳои сохторию маъноӣ ва услубии аломатҳои китобатро мавриди таҳлил қарор дода, хусусиятҳои қорбурди онҳоро дар забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ муайян намудааст.

Муаллифи диссертатсия бо истифода аз равиш ва усулҳои муосири таҳқиқи забоншиносӣ дар баррасии ҳамаҷонибаи масъалаҳои мавриди таҳқиқ, муайян намудани хусусиятҳои умумӣ ва фарқкунандаи низомии китобатии забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ, гурӯҳбандӣ ва ба низом даровардани маводи ҷамъовардашуда, инчунин, таҳлил ва ҷамъбасти натиҷаҳои бадастомада саҳми назаррас гузоштааст. Натиҷаҳои таҳқиқ, хулосаҳо ва пешниҳодҳои муаллиф метавонанд барои такмили таҳқиқоти муқоисавии забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ, омузиши масъалаҳои китобат ва рушди минбаъдаи пажуҳишҳои забоншиносӣ заминаи илмӣ фароҳам оваранд. Интиҳоби маводди таҳқиқ, коркарди илмии онҳо ва интишори натиҷаҳои асосии таҳқиқ низ аз саҳми мустақилонаи муаллиф дар анҷом додани диссертатсия шаҳодат медиҳад.

Дар ҷаласаи шурои диссертатсионии 6D.KOA-117-и назди Донишгоҳи байналмилалӣ забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода аз 3-юми октябри соли 2026 дар бораи сазовор донистани Давлатзода Муслим Сайбурҳон бо дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯйи ихтисоси 6D021300 – Забоншиносӣ (6D021310 – Забоншиносии типологӣ ва муқобилавӣ) қарор қабул карда шуд.

Ҳангоми гузаронидани овоздиҳии пинҳонӣ дар шурои диссертатсионӣ аз 16 нафар аъзои шурои диссертатсионӣ (фармоиши Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 2-юми феввали соли 2026, №53/шд) 15 нафар, аз ҷумла, 5 нафар докторони илм аз рӯйи ихтисоси 6D021300 – Забоншиносӣ (6D021310 – Забоншиносии типологӣ ва муқобилавӣ) иштирок доштанд.

Аз 15 нафар аъзои шурои диссертатсионии дар ҷаласа иштирокдошта овоз доданд: тарафдор – 15 нафар, муқобил – нест, бюллетенҳои безътибор – нестанд.

Раиси шурои диссертатсионӣ,
доктори илмҳои филологӣ, профессор

Гулназарзода Ж.Б.

Котиби илмӣ шурои диссертатсионӣ,
доктори илмҳои филологӣ, дотсент

Соҳибназарзода Ҳ.Т.

«3» октябри соли 2026